

Vraag nr. 57
van 28 november 2003
van de heer KRIS VAN DIJCK

Landbouwbedrijven – Evolutie – Starterssteun

Zoals de minister weet, zijn er steeds minder boeren in Vlaanderen. Daarnaast komt het me ook voor dat de boerenbedrijven steeds groter worden. Door de toenemende diensteneconomie lijkt het aandeel landbouw in onze Vlaamse economie gekrompen te zijn tot een irrelevant gegeven. Daarbij komt dat de boerenbedrijven vaak opgekocht worden door grote multinationals.

Op federaal vlak zijn er al een aantal maatregelen genomen om boeren uit hun beroep te helpen stappen. Daarnaast zijn er bij mijn weten nog geen maatregelen getroffen om starters te helpen bij de uitbouw van hun boerenbedrijf.

Specifiek in het Hageland en in Haspengouw is het zo dat de fruitteelt traditioneel het grootste deel van de landbouw inpalmt. Maar ook hier is er sprake van "vergrijzing" van de boerenstiel.

Om deze evolutie in kaart te brengen, zou ik volgende vragen willen stellen.

1. Kan de minister een overzicht bezorgen van de evolutie van het aantal boeren (voltijdse werkrachten in de landbouw) en het aantal boerenbedrijven in Vlaanderen gedurende de afgelopen tien jaar ?

Graag ook specifiek voor de regio's Kempen, Hageland en Haspengouw.

2. Kan de minister een overzicht bezorgen van de evolutie van de grootte van de boerenbedrijven in Vlaanderen gedurende de afgelopen tien jaar ?

Graag ook specifiek voor de regio's Kempen, Hageland en Haspengouw.

3. Kan de minister een overzicht bezorgen van de evolutie van de leeftijd van de boeren in Vlaanderen gedurende de afgelopen tien jaar ?

Graag ook specifiek voor de regio's Kempen, Hageland en Haspengouw.

4. Kan de minister een overzicht bezorgen van de evolutie van het aantal starters en het aantal stoppers in de landbouwsector in Vlaanderen gedurende de afgelopen tien jaar ?

Graag ook specifiek voor de regio's Kempen, Hageland en Haspengouw.

5. Hoeveel mensen zijn er werkzaam in de fruitteelt in Vlaanderen ?

Hoeveel zijn dit er in het Hageland en in Haspengouw ?

Kan de minister de evolutie van de afgelopen tien jaar schetsen ? Zijn er veel nieuwe starters ?

Volgende beleidsvragen wil ik direct hieraan koppelen.

6. Wordt de rol van de boer als natuur- en landschapsbeheerder niet zwaar onderschat ?

Neemt de regering in samenspraak met de sector initiatieven om het imago van het boerenbedrijf in Vlaanderen op te krikken ? We denken hierbij op de eerste plaats aan de lancering van een promotie- en informatiecampagne.

7. Welke initiatieven zijn er genomen om de stoppers te begeleiden ?

8. Welke initiatieven heeft de minister genomen of worden er in het vooruitzicht gesteld om starters te helpen bij de uitbouw van hun bedrijf ?

9. Klopt het dat steeds meer bedrijven overgenomen worden door multinationals ?

Welke cijfers bestaan daarover en over welke multinationals gaat het dan ?

Antwoord

1. Tussen 1995 en 2002 is het aantal voltijdse werkrachten geëvolueerd van 56.442 naar ongeveer 49.600 ; een daling van ongeveer 12 %. In diezelfde periode is het aantal landbouwbedrijven in Vlaanderen gedaald van 57.811 tot 37.895, of een daling van 21 %. Ten opzichte van 1990 zijn er in Vlaanderen één derde minder landbouwbedrijven.

Specifiek voor de regio Kempen werd, over de periode 1995-2002, een daling vastgesteld van het aantal bedrijven met 18 %. Gegevens over de evolutie van het aantal boeren zijn momenteel niet beschikbaar. Voor de regio's Hageland en Haspengouw ontbreken de specifieke gegevens eveneens. Voor de provincie Limburg echter valt een daling te noteren van 20 % en 18 % voor respectievelijk het aantal boeren en het aantal bedrijven.

De evolutie voor zowel aantal boeren als het aantal bedrijven is in onderstaande tabellen weergegeven.

Tabel 1a : Evolutie van het aantal volwaardige arbeidskrachten

	Vlaanderen	Antwerpen	Vlaams-Brabant	Limburg
1995	56.442	10.321	8.751	7.065
2000	50.671	9.783	7.057	6.239
2001*	49.600	9.519	6.929	5.638
Evolutie 1995-2001 (in %)	-12	-8	-21	-20

* raming

Bron : CLE, gebaseerd op NIS, Landbouwstatistieken

Tabel 1b : Evolutie van het aantal landbouwbedrijven

	Vlaanderen	Kempen	Vlaams-Brabant	Limburg
1990	57.811	9.526		7.271
1995	48.002	7.992	6.963	6.039
2000	40.949	6.974	5.591	5.377
2002	37.895	6.526	4.939	4.971
Evolutie 1995-2002 (in %)	-21	-18	-29	-18

Bron : NIS, Landbouwstatistieken

2. Sedert 1990 is de oppervlakte van een gemiddeld Vlaams landbouwbedrijf gegroeid met 61 %, zoals uit onderstaande tabel blijkt. Rond 1990 bedroeg de gemiddelde oppervlakte 10,45 ha. Tegen 2002 echter is de gemiddelde oppervlakte toegenomen tot 16,78 ha.

Meer specifiek voor de regio Kempen is er een toename vastgesteld van 10,14 ha naar 17,42 ha. Dit komt overeen met een groei van 72 %, of

dus 11 % boven het Vlaamse gemiddelde. Voor zowel Haspengouw als Hageland zijn geen onmiddellijke gegevens beschikbaar. Voor heel de provincie Limburg echter valt wel een toename op te tekenen van 11 ha tot 17,42 ha. Deze toename van 58 % ligt dus iets onder het Vlaamse gemiddelde. Vlaams-Brabant daarentegen heeft in diezelfde periode een sterkere groei gekend van 81 %.

Tabel 2 : Evolutie van de grootte van de boerenbedrijven (ha/bedrijf)

	Vlaanderen	Kempen	Vlaams-Brabant	Limburg
1990	10,45	10,14	9,85	11,00
1995	12,89	13,29	12,53	13,81
2000	15,55	16,25	15,83	16,11
2001	16,17	16,81	17,02	16,68
2002	16,78	17,42	17,87	17,42
Evolutie 1990-2002 (in %)	61	72	81	58

Bron : CLE op basis van NIS, Landbouwstatistieken

3. Gegevens van het NIS lijken er op te wijzen dat tussen 1990 en 2000 de gemiddelde landbouwer iets jonger is geworden, namelijk 47,2 jaar in 2000 tegenover 48,5 in 1990. Deze trend is eveneens te bespeuren in de Kempen, Limburg en Vlaams-Brabant. Van een vergrijzing zou dus eigenlijk geen sprake zijn. Het is niet onmiddellijk

duidelijk in hoeverre de VUT-regeling, waarvan tussen 1995 en 2000 oudere landbouwers hebben gebruikgemaakt om hun bedrijf stop te zetten, hierop invloed heeft gehad. (*NIS : Nationaal Instituut voor de Statistiek ; VUT : vervroegde uittreding - red.*)

Tabel 3 : Evolutie van de leeftijd van de bedrijfsleider beroepslandbouwbedrijven in Vlaanderen

	Vlaanderen	Kempen	Vlaams-Brabant	Limburg
1990	48,5	46,9	50,5	48,5
1995	47,5	45,3	49,8	46,3
2000	47,2	45,2	49,4	46,5

Bron : CLE op basis van NIS, Landbouwstatistieken

4. In 1990 werden over heel Vlaanderen 1.644 nieuwe landbouwbedrijfsleiders geregistreerd. Tien jaar later in het jaar 2000 werden nog slechts 699 starters opgetekend. Dit komt overeen met een daling van 58 % ten opzichte van

1990. Deze tendens kan ook worden vastgesteld voor de regio Kempen (-57 %) en de provincie Limburg (-53 %). Over het aantal stoppende boeren zijn niet onmiddellijk gegevens beschikbaar.

Tabel 4. Evolutie aantal starters

Aantal bedrijfsleiders die bedrijfsleider zijn geworden tussen 15 mei van jaar t-1 en 15 mei van jaar t

	Vlaanderen	Kempen	Vlaams-Brabant	Limburg
1990	1.644	318		241
1995	1.223	217	164	202
2000	699	138	71	114
Evolutie 1990-2000 (in %)	-58	-57		-53

Bron : NIS, Landbouwstatistieken

5. Cijfers van het NIS voor het jaar 2000 vermelden voor heel Vlaanderen 3.111 fruittelers, waarvan de helft (1.501) in Limburg en een vierde (723) in Vlaams-Brabant. Vergeleken met 1995 is er sprake van een stabilisatie.

Volgens de gegevens van de RSZ uit 1999 waren er in België, bij 1.015 werkgevers in de fruitteelt, 9.861 arbeiders tewerkgesteld (*RSZ : Rijksdienst voor Sociale Zekerheid - red.*).

Tabel 5a. Totaal aantal fruitteeltbedrijven in open lucht

	Vlaanderen	Kempen	Vlaams-Brabant	Limburg
1990	3.970	405	-	1.663
1995	3.186	281	807	1.481
1996	3.257	305	776	1.491
1997	3.141	285	743	1.444
1998	3.347	315	801	1.620
1999	3.229	287	762	1.576
2000	3.111	281	723	1.501

Bron : NIS, Landbouwstatistieken

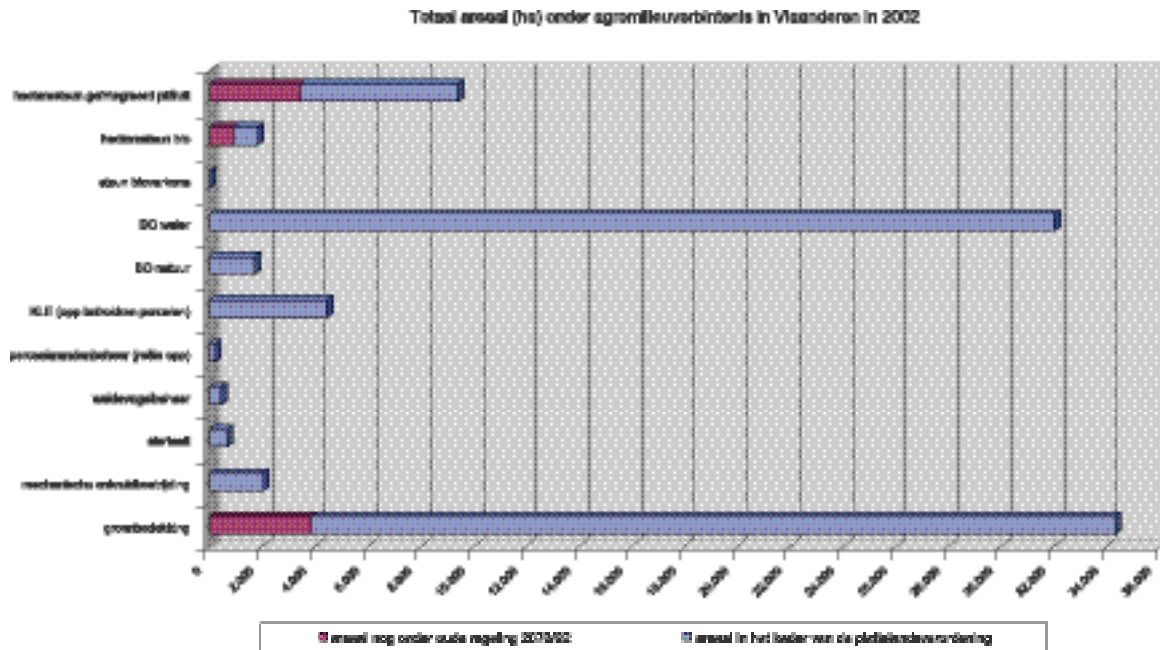
Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal nieuwe bedrijfsleiders in de tuinbouwsector tussen 1990 en 2000, gebaseerd op de 15-meitelling van het NIS. Op tien jaar tijd is er een duidelijke daling van het aantal starters vast te stellen. Het bijzonder lage cijfer in 1999 is te verklaren door het feit dat op dat ogenblik de

VLIF-regeling in volle hervorming was en veel bedrijfsleiders hebben gewacht tot in 2000 om een bedrijf over te nemen of op te starten. De cijfers hebben betrekking op heel de tuinbouwsector (en dus niet louter de fruitsector) en omvatten naast starters ook overnames. (*VLIF : Vlaams Landbouwinvesteringsfonds – red.*)

Tabel 5b. Evolutie aantal bedrijfsleiders in de tuinbouwsector

Bedrijfsleider sinds	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Bedrijfstype											
Tuinbouwbedrijven	158	186	175	142	172	158	136	214	98	9	102

6. In onderstaande tabel wordt aangegeven dat de rol van de boer als natuur-, milieu- en landschapsbeheerder sterk is toegenomen. Onderstaande maatregelen zijn opgenomen in het Vlaamse Plattelandsontwikkelingsplan (PDPO).

Volgende maatregelen hebben betrekking op natuur- en landschapsbeheer :

Beheersovereenkomst Natuur (BO Natuur 1.726 ha)

Kleine Landschapselementen (KLE 4.437 ha)

Perceelsrandenbeheer (210 ha)

Weidevogelbeheer (443 ha)

Groenbedekking (34.000 ha)

Het aantal overeenkomsten dat landbouwers alleen al met de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) hebben afgesloten, bedroeg eind 2002 net geen 26.000. Bovendien is de oppervlakte waarvoor de overeenkomsten zijn afgesloten in heel wat gevallen vervijf- tot zelfs vertienvoudigd. In vergelijking met drie jaar geleden, toen de overeenkomsten pas bestonden, onderhouden de landbouwers bijvoorbeeld 74.784 meter heggen in het landschap, zowat zeven keer meer dan het eerste jaar. Ook zijn er al voor 3.132 vierkante meter poelen aangelegd. Daarnaast zijn bijvoorbeeld ook zeven keer meer perceelsranden langs waterlopen met gras ingezaaid.

In totaal is al voor iets meer dan 5 procent van de Vlaamse landbouwoppervlakte een beheersovereenkomst met de VLM afgesloten. Ook in het kader van de ALT-maatregel met betrekking tot groenbedekking is de oppervlakte van een kleine 4.000 ha bij de aanvang van het

PDPO, opgelopen tot 34.400 ha eind 2002 (*ALT : administratie Land- en Tuinbouw – red.*).

Deze realisatie is enkel mogelijk dankzij een actieve promotie en informatiecampagne van de overheid zowel vanuit de Vlaamse Landmaatschappij, als vanuit de administratie Land- en Tuinbouw. Zowel via internet als via brochures en publicaties wordt in samenwerking met de landbouwsector door de Vlaamse regering, onder andere via dergelijke maatregelen, aan het imago van het boerenbedrijf in Vlaanderen gewerkt. De actieve participatie geeft aan dat de landbouwbevolking hier actief op inspeelt.

7. Voor de begeleiding van de bedrijfsleiders die gebruikmaken van de steunmaatregelen voor de afbouw van de veestapel is er geen specifieke begeleiding. In een aantal gevallen gaat het om bedrijven die de activiteiten wegens het bereiken van de pensioenleeftijd stopzetten.

Voor de bedrijven die in aanmerking komen voor begeleiding als bedrijf in moeilijkheden of in reconversie, is een gesubsidieerde bedrijfsbegeleiding door een erkend centrum mogelijk. Hierbij gaat het om bedrijven die kampen met liquiditeitsproblemen of om bedrijven die hun bedrijfsactiviteiten willen verbreden en diversifiëren.

8. Jonge landbouwers en tuinders die zich voor het eerst als zelfstandige vestigen, kunnen vesti-

gingssteun verkrijgen via het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds. Het kader waarbinnen de steun verleend wordt, is bepaald door de Europese Unie. Het Vlaams Gewest speelt maximaal in op de mogelijkheden voor steunverlening. Om steun te verkrijgen, moeten een aantal voorwaarden vervuld zijn in hoofde van de kandidaat-landbouwer en het landbouwbedrijf.

De steun wordt verleend in de vorm van :

- vooreerst een vestigingspremie van 50 % op de eerste 50.000 euro vestigingskosten ;
- vervolgens en alleen wanneer de bijkomende vestigingskosten gefinancierd worden met een lening, een rentesubsidie van 4 % gedurende tien jaar op 200.000 euro vestigingskosten. In de gevallen waar onvoldoende zekerheden kunnen worden aangebracht door de landbouwer, kan aanvullend overheidswaarborg verkregen worden op de kredieten.

9. In verband met de vraag of het klopt dat steeds meer bedrijven overgenomen worden door multinationals, heeft de administratie Land- en Tuinbouw tot hiertoe geen onderzoek verricht. Wel wordt door vele zelfstandige landbouwbedrijven, zowel in de dierlijke, als in de plantaardige productie, gebruikgemaakt van productiecontracten, waarbij het niet gaat om de overname van het bedrijf maar wel om contractuele afspraken in verband met leveringstermijn, prijs en kwaliteit van producten.

Daarnaast is ook het voorbeeld bekend van de Zweedse holding Swedeponic, die 100 % van de aandelen in handen heeft van een Kempisch tuinbouwbedrijf dat gespecialiseerd is in de teelt van sla en kruiden op wortels in potjes. Het betreft hier echter geen overname, maar een kruisparticipatie waarbij de eigenaar de aandelen in zijn eigen bedrijf heeft ingeruild voor aandelen in het Zweedse moederbedrijf.